

# **ЗЛОСТАВЉАЊЕ**

**Вид антисоцијалног понашања који обухвата све облике физичког, психичког или емоционалног злостављања, сексуалну злоупотребу, занемаривање и експлоатацију детета**

# НАСИЉЕ

- Понашање појединца или институције којима се угрожава или омета нормалан физички и психички развој, интегритет личности или се осујећује задовољење потребе.
- 1875.год. – први закон о заштити деце у Њујорку – први санкционисано насиње и злостављање над децом

# ПРИСТУПИ У ТУМАЧЕЊУ УЗРОКА НАСИЉА НАД ДЕЦОМ

1. **Психијатријски приступ** – ризична група родитеља – депресивне мајке, родитељи заокупљени страхом...
2. **Социјални приступ** - наглашава стрес родитеља – лоша економска ситуација, незапосленост....
3. **Развојни приступ** – повезаност спољашњих и унутрашњих потреба
4. **Однос родитељ-дете**
5. **Еколошки приступ** – утицај окружења, начин живота

# КАРАКТЕРИСТИКЕ НАСИЉА

- Опасно и оставља дубоке трагове и трајне последице
- Нуди се модел насилничког понашања
- Угрожава функционисање и развој појединца
- Атакује на друштвене норме и вредности
- насиље доживљено у раном детињству – формирање личности насилника
- **НЕХУМАНИ ОДНОСИ ПРЕМА ДЕЦИ**
  - сви процеси и понашања који су усмерени против било које од поменутих предпоставки хуманог развоја и среће детета

# НЕХУМАНИ ОДНОСИ ПРЕМА ДЕЦИ

1. **ЗАПОСТАВЉАЊЕ** – запостављање развојних потреба, могућности, склоности и развијање талента од стране родитеља
- **ЗАНЕМАРИВАЊЕ** – понашање поједница или институције које онемогућава детету основну социјалну сигурност и задовољавање основних животних потреба, духовних потреба (образовање, култура) и емоционалну сигурност и подршку. Пропусти родитеља да обезбеде храну, смештај, одећу, негу, лечење, образовање, напуштање деце. Оваква деца показују сталну глад, хигијенски су запуштена, касне у развоју, склони крађама

- 3. ЗЛОСТАВЉАЊЕ** – тип нехуманих односа који доводе у питање интегритет и субјективност личности
- 4. ЗЛОУПОТРЕБА** – нехумани однос појединца, групе, институције различитог садржаја са сврхом искоришћавања деце ради задовољења потреба других
- 5. НАСИЉЕ** – примена физичке, психичке или неке друге силе и надмоћи појединца, институције или организације, чиме се угрожава интегритет, развој деце

## **НАЧИНИ ЗЛОСТАВЉАЊА:**

- 1. ТЕЛЕСНИ ИЛИ ДУШЕВНИ**
- 2. ХОТИМИЧАН ИЛИ ИЗ НЕХАТА**
- 3. АКТИВАН ИЛИ ПАСИВАН**

# ОБЛИЦИ ЗЛОСТАВЉАЊА

1. ФИЗИЧКО – ударање, везивање, шутирање, штипање
2. ПСИХИЧКО – вербални напади, застрашивања, ускраћивање љубави
3. СЕКСУАЛНО – сексуални додир или напад на дете од стране било које особе
4. ЗАНЕМАРИВАЊЕ – запостављање базичних физичких и психолошких потреба, које може изазвати озбиљно оштећење здравља

# Физичко злостављање

- Намерно nanoшење повреда детету, излагање неповољним климатским факторима, лишавање хране, одеће...
- Представља сметњу правилном формирању личности, његовом психичком и социјалном развоју
- Последице: директно угрожавање живота или деформација у формирању личности



# Психичко злостављање

- Чињења или нечињења која могу изазвати менталне сметње у развоју
- Вербални напади, застрашивања, ускраћивање љубави, вређање, подсмевање...
- Овако злостављана деца су несигурна, нестабилна, неприлагођеног понашања, тешко се концентришу, често постају алкохоличари, наркомани...

# Сексуално злостављање

- Сексуални додир или напад, сексуалне принуде и уцене, полни контакт, снимање и сликање наге деце...
- Оваква деца су увек у страху, тужна, стидљива, збуњена

# ПОРОДИЧНО НАСИЉЕ И ЗЛОСТАВЉАЊЕ

- Насилан однос брачних другова када и датим ситуацијама присуствују деца
- 20% деца су жртве без обзира на узраст и пол
- Утиче на емоционални и психички развој деце
- Злостављено дете развија следећа осећања:  
осећа се одговорним за насиље, види родитеље као лоше, сугерисање да је такво понашање нормално, несигурно, незаштићено, беспомоћно, анксиозно дете, потешкоће у комуникацији, не верује родитељима

# Реакције злостављеног детета

- БЕС – према нападачу, другом родитељу
- ОСВЕТОЉУБИВОСТ – одузимање права на дете нападачу, кажњавање нападача
- КОНФУЗИЈА – да ли помоћи или казнити нападача
- СТРАХ И АНКСИОЗНОСТ – шта ће се десити при поновном сукобу...
- НАКЛОНОСТ И ЗАБРИНУТОСТ – забринотост за родитеље, за себе, за будућност
- ШОК И ГАЂЕЊЕ – како је могло то да се деси, одвратност у осећањима

# ЕМОЦИОНАЛНО ЗЛОСТАВЉАЊЕ

- Ометање развоја дечје позитивне слике о себи
- Неприкладне и недовољне интеракције одраслих са дететом
- Образци емоционалног омаложавања: исмевање, дискриминација, одбацивање, обезвређивање детета, ускраћивање емотивне подршке, игнорисање (одбијање разговора са детом, не реаговање на патњу и бол), ограничавање слободе, превелики захтеви и очекивања од детета, стално кажњавање и застрашивање, експлоатација детета

**ПРЕПОЗНАВАЊЕ ЗЛОСТАВЉАЊА:** промене у понашању детета, заостајање у расту и развоју, страх од одвајања, ноћно мокрење, поремећај навика (уједање, ударање), поремећај исхране, фобије, опсесивност, покушај самоубиства и самоповређивања, деликвентно понашање

# ПРЕВЕНЦИЈА ЗЛОСТАВЉАЊА

- Сарадња са породицом – развијање подршке, поверења
- Развијање сарадње васпитача и деце – јачање самопоуздања
- Подршка деци у кризним ситуацијама (развод, смрт, алкохолизам у породици)
- Праћење функционисања сваког детета у групи (промене у понашању, расположењу)

# ВРСТЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ

- 1. ПРИМАРНА** – побољшавање квалитета живота, подстицање свестраног развоја деце и родитељских вештина; едукација деце о правима, о начинима препознавања насиља, развијање самопоуздања
- 2. СЕКУНДАРНА** – усмереност на ризичне родитеље и породице – саветовалишта, центри, телефонски апели
- 3. ТЕРЦИЈЕРНА** – третман, односно интервенција када је већ учињено злостављање; ублажавање последица насиља, психосоцијална помоћ жртвама